

Lengvas lietus su dideliais lašais

Tokiomis akimirkomis ji galvoja, kad jos gyvenimas galėtų būti pavaizduotas dviem ašimis, viena horizontalia, rodančia viską, kas jai nutiko, ką matė, ką girdėjo, kiekvieną akimirką, ir antra vertikalioje, kur būtų tik keli vaizdiniai, panardinantys į naktį.

Annie Ernaux, „Metai“, vertė Greta Štikelytė

Personalinėje Mortos Jonynaitės parodoje „Lengvas lietus su dideliais lašais“ susikryžiuoja skirtingos atmintys, panašiai kaip Nobelio literatūros premijos laureatės Annie Ernaux kūrinys „Metai“. Viena jų – asmeninė, išgyventa protagonistės skirtingais gyvenimo etapais. Apsitrynusi ir išblukusi, ji pasireiškia per atsiminimų nuotrupas, kurias pasakotoja sijoja didžiuliam laiko sietui. Kita – kolektyvinė. Joje susimaišo praėjusio grupinio laiko nuolaužos ir kartų kaitos siūlai, sukurdami bendrą tarpusavyje susijusių individų audinio paveikslą. Šios dvi atmintys audžia prisiminimų tinklą, kuriame viena tampa kita, asmeniškai persidengia su bendražmogiška.

Įvairiomis audimo technikomis sukurti Mortos kūriniai pareikalavo daug fizinės ištvermės ir yra nuoseklaus atsidavimo įrodymas. Atkaklus darbas yra svarbus jų skleidžiamos energijos ingredientas, susiejantis autorės kūrinius su praeities audėjų darbais. Senovėje Lietuvoje ir kitose šalyse paprastai buvo praktikuojama kolektyvinė audinių ir rankdarbių gamyba, tačiau iš šio proceso išliko vos keli vardai – dauguma jų buvo išsėdinti laiko srovės. Taip audinys tampa laiko tiltu, jungiančiu praeities ir dabarties kartas, kolektyvinę ir asmeninę patirtį.

Menininkės kūriniai pasižymi lengvumu. Savo pastelinėmis, tarsi išblukusiomis spalvomis ir nuorodomis į peizažus jie primena išaustas akvareles. Kūriniai pakibę ore arba tįso tarytum kasdienio naudojimo daiktai. Jie paprasti ir nepretenzingi, egzistuojantys kaip individai, tačiau linkę burtis į grupę. Morta išgauna jų balsus sklandžiai derindama ornamentus bei spalvas ir prakalbina juos sutartinai arba po vieną.

Mortai svarbi moters kūrėjos tema. Ji seka pasakojimus, panašiai kaip Ernaux, tik pasitelkdama į pagalbą ne tekstą, o tekstilę (prisiminkime, kad žodžių „tekstas“ ir „tekstilė“ šaknis ta pati). Menininkė užsimena apie konkrečias patirtis, palikusias žymių jos atminties žemėlapyje. Pasakojimas dažnai sinkopinis ir fragmentuotas, nukeliantis į skirtingus autorės praeities etapus. Apie moteriškumą byloja tūkstančiais švelnių prisilietimų *nuliesti* audiniai, o apie moters patirtis visuomenėje kalba atskiri kūriniai, pavyzdžiui, *Chimeros* arba *Pink Street Boys*.

Parodoje dominuoja muzikalus poetinis kalbėjimas, nepasižymintis griežtu ritmu. Kūrinių polifonija siekiama veikiau apgauti žiūrovę/ą ir sukurti įsimenančią patirtį, nei komunikuoti prasmes bei idėjas. Kiekvienas darbas priglunda savaip – vienu paviršiai švelnesni, kitų šiurkštesni. Tačiau visi jie išausti iš prabėgusio gyvenimo siūlų. Galbūt taikliau nei šis tekstas

parodos įspūdį nusako trumpas, bet jautrus Ernaux romano pabaigoje sutinkamas eilėraščio fragmentas:

*Prisišliejau prie pasaulio grožio
Ir į rankas suėmiau metų laikų kvapus*

Parodos kuratorius: Paulius Andriuškevičius

Grafinis dizainas: Jurgis Griškevičius

Tekstų redagavimas: Dangė Vitkienė

Tekstų vertimas: Paulius Balčytis

Šviesų dailininkas: Ugnius Tuleikis

Techninė pagalba: Matas Janušonis, Unė Jonynaitė

Medžio konstrukcijos: Dovas Vyšniauskas

Transportas: Movie Wheels

Ypatingai dėkojame: Jurgiui, Mortos šeimai, Ievai, Dovilei.

Parodą finansuoja Lietuvos kultūros taryba, Integrity PR.